

המועצה המקומית של כפר א-ראס

ע"י ב"כ עוה"ד ג'את' נאסר
מרחוב צאלח א-דין 15, ירושלים
טל: 02-6282650 פקס: 6289369

העותרים

נ ג ד

המפקד הצבאי באיזור יהודה ושומרון, יצחק איתן ואח'

על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים ירושלים
טל: 02-6466345 פקס: 02-6466655

המשיבים

תגובה מטעם המשיבים

בהתאם להחלטת כבוד השופט א' ריבלין מיום 5.5.02, ולקראת הדיון הקבוע ליום 9.5.02, מתכבדים המשיבים להגיש תגובתם לעתירה.

כללי

1. עניינה של העתירה בדרישת העותרים כי יופסקו עבודות הסלילה באדמות, שהם טוענים לבעלות בהן, אשר החלו ביום 22.4.02. כמו כן דורשים העותרים כי תבוטל ההחלטה לתפוס את המקרקעין באזור.
2. תפיסת המקרקעין נועדה לצורך יצירת מכשול קרקעי, שתכליתו לחסום יציאה של מחבלים ומחבלים מתאבדים מטול כרם ובנותיה לתחומי מדינת ישראל, וזאת באחד האזורים הרגישים ביותר מבחינה ביטחונית באזור. מדובר במכשול קרקעי הכולל גדר, תעלה ודרך פטרולים ברוחב כולל של כ- 20 מטר לכל היותר.

- התוואי נבחר לאחר עבודת מטה מזוּרזת, כולל בחינת חלופות, שתכליתן בין היתר, למזער את הפגיעה באדמות פרטיות. התוואי אושר על ידי אלוף פיקוד המרכז, וזאת במסגרת ישום החלטת ועדת שרים לביטחון מיום 14.4.02, להקמה מיידית של מכשול באזור זה.
3. הצורך הדחוף בביצוע התפיסה ובביצוע המידי של העבודות, נובע מנסיגת כוחות צה"ל מטול כרם, וכחלק ממאמץ כולל לחסימת האזור, דרכו חדרו, ועלולים לחדור מחבלים לישראל, וזאת על רקע סיום השלב הנוכחי במבצע "חומת מגן", ובמסגרתו.
4. מדובר במכשול תומך, שנועד לסייע לפעילות המבצעית באותה גזרה. החשיבות שבהקמת המכשול באופן דחוף ומידי נובעת מהצורך להשלימו בטרם ההתארגנות המחודשת של ארגוני הטרור בערים הפלסטיניות על-מנת לשלוח מחבלים למדינת ישראל. המשך העבודות ללא דיחוי נועד אף להגן על החיילים המבצעים את העבודות, וזאת בטרם יתארגנו ארגוני הטרור באזור, במטרה לסכל את הקמת המכשול.
- נדגיש כי למרות הפעילות הנרחבת בטול כרם נותרה בעיר תשתית טרור ענפה, המתאמצת להוציא לפועל פיגועים, לאור פעילות צה"ל, ולאור החולשה של ארגוני הטרור באזורים אחרים. מדובר בפיגועים, הכוללים מתאבדים ומכוניות תופת. אי לכך, גם לאחרונה, פעל צה"ל בעיר טול כרם במטרה לסכל חלק מהפיגועים המתוכננים בעיר.
- הרקע הבטחוני – "חומת מגן" והיערכות לאורך קו התפר**
5. החל משלהי חודש ספטמבר 2000 מתנהלים באזור יהודה והשומרון, כמו גם בתבל עזה, אירועי לחימה, הכוללים - בין היתר - פיגועי טרור רבים שבוצעו בשטחים אלו ובשטח מדינת ישראל. פיגועים אלו גרמו למאות הרוגים ופצועים ישראלים. בנוסף נהרגו ונפצעו פלסטינים רבים.
6. אירועי הטרור החמירו ביותר בחודש מרץ 2002, בו נהרגו כמאה ועשרים אזרחים ישראלים בפיגועים שביצעו פלסטינים, ומאות נפצעו.
7. במטרה להפסיק את פיגועי הטרור, החליטה ממשלת ישראל, ביום 29.3.02, על ביצועה של פעולה רחבת היקף על ידי צה"ל.
8. במסגרת פעילות זו שהחלה בסוף חודש מרץ 2002, נכנסו כוחות צה"ל לשטחים רבים שהיו בשליטתה של הרשות הפלסטינית ולערים פלסטיניות, כגון רמאללה, קלקיליה, טול-כרם, שכם, גינין ובית לחם, וכן לכפרים פלסטיניים. כוחות צה"ל נכנסו במטרה, בין היתר, לעצור מבוקשים ואנשים הנמנים על ארגוני הטרור השונים, ולאסוף כלי נשק וחומרי תבלה.
9. כחלק מפעילות זו, וכאמצעי משלים נוסף למלחמה בטרור, הוחלט להקים מכשולים למניעת מעבר מחבלים, במקטעים ספורים באזור. יש לזכור כי קו התפר משתרע על פני

כ-372 ק"מ. לכן הוחלט כי הקמת המכשול תתמקד בשלוש הגזרות שנמצאו כחשופות ביותר למעבר מחבלים למדינת ישראל, והן: גזרת אום-אל-פחם והכפרים החצויים בין ישראל לאיו"ש (בקה וברטעה); גזרת קלקיליה - טול-כרם; וגזרת עוטף ירושלים.

10. ביום 14.4.02 קיבלה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי את החלטה מס' ב/64, שעניינה הערכות במרחב התפר. בהתאם להחלטה, אשר נועדה "לשפר ולחזק את ההערכות והיכולות המבצעיות במסגרת התמודדות עם הטרור, וכדי לסכל, לשבש ולמנוע חדירת פעילות חבלנית מתחומי יהודה ושומרון לישראל", נקבע כי צה"ל ומשטרת ישראל ימנעו לאלתר מעבר של פלסטינים לתחומי מדינת ישראל. זאת, באמצעות ניתוק פיסי של יכולות המעבר של רכב לתוך ישראל. אחד המרכיבים העיקריים בהיערכות הוא החלטה על הקמת גדר בשלוש הגזרות הרגישות האמורות.

החלטת ועדת השרים מצורפת לתגובה ומסומנת **מש/1**.

הצורך הביטחוני המידי בהקמת המכשול כחלק מפעולות הלחימה

11. המקרקעין נשוא העתירה נמצאים בקרבת העיר טול כרם, ובסמוך לכפרים – א-ראס, כפר צור וחרבת ג'בארה.

על פי המידע שבידי צה"ל מדובר באחד האיזורים הבעייתיים ביותר באזור קו התפר, בהיבט של חדירת מחבלים, ובכלל זה מחבלים מתאבדים לישראל.

12. מתווה הפיגועים באזור נושא מספר מאפיינים עיקריים. מחבלים מתאבדים יוצאים מהעיר טול-כרם, נושאים עליהם מטענים המיוצרים בעיר זו, ועוברים עימם לכפרים השוכנים מדרום לעיר, בסמוך לקו התפר.

מכפרים אלו מגיעים המחבלים ללא כל קושי לעיר טייבה, הנושקת לכפרים אלה, בעיקר לפרעון, והנמצאת בצדו הישראלי של קו התפר. משם קצרה הדרך ליעדי הפיגועים.

לשם חסימת נתיב מעבר זה, הוחלט על הקמת מכשול אשר יחצוץ בין הכפרים הנ"ל לבין מדינת ישראל בכלל, והעיר טייבה בפרט.

תצלום אורטופוטו המתאר את הגזרה, ועליו מסומן באדום, השטח שנתפס, יצורף לתגובה בנפרד ויסומן **מש/2**.

13. נעיר כי עובר להחלטה על תפיסת הקרקע נעשו ניסיונות אחרים על מנת לסכל את חדירות המחבלים בנקודה זו.

עוד קודם למבצע "חומת מגן" הוקם מכשול בדמות מעקה שהוצב משני צידיו של כביש 557. דא עקא, שמכשול זה לא מנע מעבר רגלי למדינת ישראל. חיסרון נוסף בחלופה זו נבע מהעדרו של מרחב ביטחון בין המכשול לכביש, כך שמי שעבר את המעקה יכול היה במהירות להיכנס לישראל מבלי שהיה סיפק בידי כוחות הביטחון למנוע את הדבר.

בנוסף, הצליחו מחבלים להגיע לשוליו של כביש 557 ולבצע פיגועי ירי כלפי אזרחים וכוחות צבא שנסעו בכביש.

14. עם התגברות הפיגועים, ובמסגרת במסגרת מבצע "חומת מגן", הוחלט לחזק ולעבות את המכשול בגזרה הני"ל, על-מנת למנוע באופן אפקטיבי כניסתם של מחבלים למדינת ישראל ולהשיג את הצורך הביטחוני, הדחוף והמידי בדבר. בגזרת טול כרם מורכב המכשול מגדר מעכבת, תעלה למניעת מעבר רגלי ורכוב ודרך פטרולים. רוחבו של המכשול מגיע לעד 20 מטר.

15. יודגש כי מדובר במכשול תומך, שנועד לסייע לפעילות המבצעית באותה גזרה, עם יציאת כוחות צה"ל מהערים הפלסטיניות. החשיבות שבהקמת המכשול באופן דחוף ומידי נובעת מהצורך להשלימו בטרם ההתארגנות המחודשת של ארגוני הטרור בערים הפלסטיניות על-מנת לשלוח מחבלים למדינת ישראל.

נדגיש כי למרות הפעילות הנרחבת בטול כרם נותרה בעיר תשתית טרור ענפה, המתאמצת להוציא לפועל פיגועים, לאור פעילות צה"ל, ולאור החולשה של ארגוני הטרור באזורים אחרים. מדובר בפיגועים, הכוללים מתאבדים ומכוניות תופת.

יתר על כן, הצורך הדחוף בהשלמת העבודות נובע מכך שבזמן הנוכחי כוחות צה"ל מטילים כתר הדוק על הערים ועוצר מוטל על כפרים באזורי מרחב התפר, ולכן ניתן לאבטח את הכוחות הפועלים להקמת המכשול באופן אפקטיבי במטרה למנוע פגיעה בהם.

16. תחילתו של המכשול בכביש 444 וסופו באזור הישוב סלעית. קביעת מיקומו של המכשול התבססה על השיקולים הבאים:

- א. שליטה טופוגרפית - כאמור לעיל, משמש המכשול אף כדרך פטרולים, ממנו יערכו תצפיות לכיוון שטחי הרשות. לשם כך, אותר תוואי השולט בעיקרו על סביבותיו;
- ב. מרחב ביטחון - התוואי שנבחר מרוחק מהעיר טייבה, מרחק מספק, המאפשר שהות לאתר אנשים שעברו את המכשול בדרכם לישראל.
- ג. צמצום הפגיעה בשטחים מעובדים - התוואי שנבחר מבוסס, ככל האפשר, על דרך קיימת, כאשר הרחבת הדרך הדרושה לשם הקמת מרכיביו השונים של המכשול בוצעה לאותו כיוון שבו הפגיעה בקרקע מעובדת היתה פחותה. בהקשר זה הועדפו מקרקעין טרשיים על פני כאלו מעובדים; במקרקעין מעובדים הועדפה הפגיעה בעיבודים עונתיים על פני עקירת עצים.

17. יודגש כי המכשול נשוא העתירה הינו אך מרכיב אחד מתוך מכלול שלם של מכשולים בגורת טול-כרם, שתכליתם למנוע מעבר מטול כרם לישראל. כך, הוקם ממערב לעיר טול-כרם והכפר פרעון, לאורכו של כביש 444, מכשול בשטח מדינת ישראל, הכולל סוללת עפר ודרך פטרולים.
18. העתירה עוסקת בחלק מהמכשול שתחילתו בצומת שופה, וסופו ביישוב סלעית (להלן - "מכשול סלעית"). אורכו של מכשול סלעית הינו כ-7,650 מ', ומטרתו הינה למנוע מעבר מהכפרים א-ראס וכפר צור לשטח מדינת ישראל, ובפרט לעיר טייבה. אף מכשול זה נבחר בהתבסס, עד כמה שהדבר היה ניתן, על הרחבתם של שבילים קיימים.
19. העבודה על המכשול כולו החלה בתאריך 18.4.02. העבודה על מכשול סלעית החלה ביום 22.4.02, ונמשכת גם כיום. ההחלטה על תפיסת המקרקעין הדרושה לצורך כך התקבלה על-ידי אלוף פיקוד המרכז, הוא מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, לאחר שהושלמה עבודת מטה מזורזת של הגורמים הצבאיים הרלוונטיים, בליווי נציג היועץ המשפטי של האזור.
20. בהתאם לנהלי הצבא, ככלל, טרם שנתפסים מקרקעין, יש להוציא צו בכתב אודות התפיסה ולהודיע על הדבר לבעלי המקרקעין הנתפסים או למחזיקים בהם, על-מנת שתינתן להם האפשרות להציג את טיעוניהם ולנקוט בצעדים לצמצום נזקיהם.
- עם זאת, מקום בו הדחיפות המבצעית בתקופת לחימה אינה מאפשרת הוצאת צו בכתב או מתן זכות טיעון לפני ביצוע הפעולה, ניתן להקדים את תפיסת הקרקע למילוי החובות האמורות. וחובות אלו יקוימו בדיעבד. על-פי אותם נהלים הגורם המוסמך לאשר דחיית הוצאתו של צו בכתב ומתן זכות טיעון הינו אלוף הפיקוד, אשר עושה שימוש בסמכותו זו במשורה.
21. במקרה דנן אישר אלוף פיקוד המרכז כי הצורך המידי בביצוע העבודות גובר על החובה להוציא צו בכתב וליתן זכות טיעון. הצורך המידי נובעת מכך שדחייה בהקמת המכשול תגביר עד מאוד את הסכנה של יציאת מחבלים מהעיר טול-כרם לשטח מדינת ישראל, וזאת לאחר יציאת כוחות צה"ל מן העיר.
- יתר על כן, החשש הוא כי עיכוב בעבודות היה מאפשר לארגוני הטרור לשוב ולהתארגן, ולפגוע בחיילים המבצעים את העבודות. בשל קרבתו של המכשול לעיר טול-כרם (שטח A) ולכפרים הסמוכים לה, ולאור אירועי הירי בעבר שמקורם מאזורים אלו, בין היתר על העובדים בכביש חוצה ישראל שממערב לטול-כרם ועל הנוסעים בכביש 557, קיימת חשיבות בהשלמת העבודות כל עוד כוחות צה"ל מהדקים את הכתר על העיר טול-כרם ומטילים עוצר על הכפרים הסמוכים.

22. שעות ספורות בטרם החלה העבודה להקמת המכשול, מסר מפקד מנהלת התיאום והקישור הישראלית בטול-כרם למקבילו הפלסטיני אודות העבודות המתוכננות. זה האחרון נתבקש להודיע את הדבר לבעלי הקרקעות על-מנת שיגיעו למקום, וזאת למרות העוצר המוטל על הכפר.

23. ביום 24.4.02, חתם אלוף הפיקוד צו תפיסה מס' 9/02/ת' לצורך הקמת מכשול סלעית הני"ל.

צו התפיסה מצורף לתגובה ומסומן **מש/3**.

24. בהתאם לצו התפיסה, נתפסו המקרקעין למשך כשנה, עד לתאריך 30.6.03. בעלי הזכויות במקרקעין יהיו רשאים לפנות למנהלת התיאום והקישור הישראלית בטול-כרם לשם בירור זכותם לקבלת דמי שימוש ופיצויים בגין התפיסה. בנוסף, יוכלו בעלי המקרקעין להגיש את השגותיהם אשר תידונה על-ידי המפקד הצבאי.

לעניין תפיסת מקרקעין על פי צו בעל פה, עובר להוצאת צו כתוב, ראו בג"צ 469/83 **חברת האוטובוסים המאוחדת נ' שר הביטחון**, תק-על 92(2) 1477.

25. נעיר כי לאחר הוצאת הצו, הוחלט לשנות את תו המכשול, בחלקו הדרומי. תכלית השינוי, בין היתר, היא סלילת-המתסום על אדמות מדינה ולא על אדמות פרטיות. צו התפיסה ישונה בהתאם, בימים הקרובים.

השינוי בתוואי מסומן על המפה, המסומנת **מש/2**.

לעניינה של העתירה

26. מזה כשנה ושבעה חודשים, וביתר שאת בחודש האחרון נתון אזור יהודה ושומרון במצב של לחימה.

27. במסגרת התמודדות כוחות צה"ל עם אירועים אלו, עושה המשיב שימוש בסמכויות מכוח דיני המלחמה, הקבועות - בין היתר - בפרק השני לתקנות האג (התקנות הנספחות לאמנת האג בדבר דיניה ומנהגיה של המלחמה ביבשה, משנת 1907), שכותרתו "על מעשי איבה" (hostilities).

28. בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי הפומבי, ובפרט סעיף 23(G) לתקנות האג (המצוי בפרק השני האמור), רשאי המפקד הצבאי לתפוס את רכוש הפרט אם הדבר דרוש באופן הכרחי לצורכי המלחמה.

בג"צ 8286/00 האגודה לזכויות האזרח נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש (טרם פורסם);
בג"צ 9252/00 אל סקא נ' מדינת ישראל (טרם פורסם)

פסקי הדין מצורפים לתגובה ומסומנים מש/4 א' ו- ב'.

29. בנסיבות דנן, מצא מפקד כוחות צה"ל באיו"ש כי תפיסת הקרקע הנחוצה לשם הקמת המכשול דרושה באופן הכרחי לצורכי המלחמה. הדבר נעשה רק כמוצא אחרון, לאחר בחינת אמצעים פחות פוגעניים, ולאחר שהתברר כי מדובר בחלופה היחידה. יתר על כן, גם במימוש ההחלטה, נעשה מאמץ לפגוע בצורה מינימלית בקניין פרטי ובגידולים חקלאיים.

על כן, לטעמנו לא נפל כל פגם בהחלטה גופה.

יוער כי בניגוד לנטען בעתירה, מקור הסמכות להקמתו של המכשול אינו בחוק הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור) או בחוק תכנון ערים, כפרים ובניינים, אלא בדיני המלחמה במשפט הבינלאומי, המסמיכים את מפקד כוחות צה"ל באזור לתפוס את קניין הפרט, במידה והדבר דרוש לסיפוק צורכי הלחימה.

30. כאמור, מיידיות הצורך המבצעי, חייבה את תחילת העבודות ללא הוצאת צו כתוב, וללא מתן זכות שימוע לפני תחילת העבודות. לאור דחיפות העבודות ומצב הלחימה לטעמנו, לא נפל כל פגם בהחלטה.

מובן כי הדבר אינו חוסם את העותרים או בעלי קרקעות אחרים מלהשיג על צו התפיסה, לאחר הוצאתו, לגבי טיעונים שלא הועלו בעתירה.

עוד נעיר כי לעותרים שמורה הזכות לפנות למת"ק טול כרם לשם בירור זכותם לקבלת דמי שימוש ופיצויים בשל התפיסה.

31. בעתירה עולה הטענה כאילו הכוונה בהקמת המכשול הוא לנשל את העותרים מאדמותיהם. אלא שלטענה זו אין בסיס. המשיבים מתכוונים להגיע להסדר עם בעלי האדמות, שיאפשר מעבר של בעלי האדמות מעבר למכשול, על מנת שאלה יוכלו להמשיך ולעבד את אדמותיהם. כמו כן תכליתו של המכשול היא ביטחונית מובהקת.

בעתירה נטען כי התבצעו עבודות בקטע נשוא העתירה, אלא שמדובר במידע לא מדויק. פריצת הדרך כמעט והושלמה בשבוע שעבר, והכלים עובדים כיום בקטע הצפוני של המכשול.

32. ולסיכום, המשיבים סבורים כי לאור כלל נסיבות העניין, לא נפל בהחלטה כל פגם שיצדיק את ביטולה.
33. על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את העתירה.
34. העובדות בתגובה זו נתמכות בתצהירו של אלוף פיקוד מרכז, האלוף יצחק איתן.

היום: כ"ו אייר, תשס"ב

8 מאי, 2002

אבי ליכט

סגן לפרקליטת המדינה

בתוקף סמכותי כמפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, ומאחר והנני סבור כי הדבר דרוש לצרכים צבאיים, ולנוכח הנסיבות הביטחוניות המיוחדות השוררות כיום באזור, הנני מצווה בזה לאמור:

- 1. הגדרות** בצו זה:

"המקרקעין" – רצועת קרקע באורך 7,650 מטר וברוחב ממוצע של 17-20 מטר, המצויה באדמות הכפרים:

פרעון:
 גוש 8471, חלקות- 4,16,27,28,29,30,32,34,35,36,37,38,39,40
 גוש 8472, חלקות- 2,17
א- טייבה:
 גוש 8046, חלקות- 6,7,8,9,10,12,13,14,15
 גוש 8075, חלקות- 2,6
א-רס (לא מוסדר)- גוש פיסקלי 2
כפר צור (לא מוסדר)- גושים פיסקלים 2,3
 אשר מתוחמת בצבע אדום במפה בקני"מ 1:20,000 המצורפת לצו זה, והמהווה חלק בלתי נפרד הימנו.
- 2. תפיסת המקרקעין** הנני מכריז כי המקרקעין נתפסו לצרכים צבאיים.
- 3. החזקה** המקרקעין נתפסו על-ידי כוחות צה"ל וההחזקה הבלעדית בהם נמסרה לקצין המקרקעין במפקדת פיקוד המרכז באמצעות קצין המטה לענייני משרד הביטחון במנהל האזרחי.
- 4. בירור זכאות לדמי שימוש ופיצויים** בעלי הזכויות במקרקעין יהיו רשאים לפנות למת"ק טו"כ לשם בירור זכותם לקבלת דמי שימוש ופיצויים.
- 5. מסירה** העתקים מצו זה ימסרו על-ידי מת"ק טו"כ לבעלי המקרקעין ו/או המחזיקים בהם.
- 6. פרסום** העתקים מצו זה יזנחו לעיונם של המעוניינים בכך במקומות הבאים:

א. משרדי מת"ק טו"כ .
 ב. לשכת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון.
 ג. משרד קמ"ט משרד הביטחון במנהל האזרחי.
 ד. משרד הממונה על הרכוש, זנטוש והממשלתי במנהל האזרחי.
- 7. תוקף** תוקפו של צו זה מיום 21 באפריל 2002 ועד ליום 30 יוני 2003.
- 8. השם** צו זה יקרא: "צו בדבר תפיסת מקרקעין מס' 09/02/ת' באזור יהודה והשומרון), התשס"ב - 2002".

